

Επί τάπητος θα τεθεί στις προσεχείς ευρωεκλογές το θέμα της ελληνικής συμμετοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όσο κι αν τα μεγάλης κυκλοφορίας Μέσα Ενημέρωσης, στηρίζοντας ΝΔ - ΠΑΣΟΚ και μέσω αυτών μια στρατηγική επιλογή της ελληνικής άρχουσας τάξης, εμφανίσουν την ένταξη και παραμονή της Ελλάδας στην ΕΕ ως άθλο και μια αναντίρρητα και καθολικά επωφελή διαδικασία, η πραγματικότητα διαρκώς θα πιέζει για μια συνολική αποτίμηση των συνεπειών.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΒΑΤΙΚΙΩΤΗΣ

Πολύ περισσότερο, μάλιστα, από το τι έχει ήδη γίνει είναι όσα πρόκειται να συμβούν από δω και στο εξής, το νέο δηλαδή πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής που πιέζει για την επανεξέταση της παραμονής της Ελλάδας στην ΕΕ, με κριτήριο πάντα τα συμφέροντα της εργατικής τάξης και των (μέχρι πρότινος πολυπληθών) μικρομεσαίων στρωμάτων. Γιατί, από την άλλη μεριά, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η αστική τάξη, όσες μεταμορφώσεις κι αν αναγκάστηκε να υποστεί για να παραμείνει ίδια, από το 1981 μέχρι σήμερα εδραίωσε την ταξική της κυριαρχία στην Ελλάδα. Το μεγαλύτερο όφελος, με άλλα λόγια, για το κεφάλαιο από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ είναι ότι εξοπλίστηκε στην πάλη του ενάντια στην εργατική τάξη καταφέροντας να βαθύνει την εκμετάλλευση.

Ταξική ρεβάνς

Η θέση των εργαζομένων και της μεγάλης κοινωνικής πλειοψηφίας (νέοι, συνταξιούχοι, φτωχομεσαία αγροτιά και επισφαλής εργασία) θα επιδεινωθεί περαιτέρω αν εφαρμοστεί το νέο θεσμικό πλαίσιο που αποφασίστηκε την προηγούμενη τριετία, κατ' απαίτηση της Γερμανίας, από τις Συνόδους Κορυφής.

Σε πολύ αδρές γραμμές, η μέχρι σήμερα επιδείνωση, όπως αποτυπώθηκε στην έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας που δόθηκε στην δημοσιότητα στα τέλη Φεβρουαρίου, για την τετραετία 2010-2013, όταν η ύφεση στην ελληνική οικονομία έφτασε το 20,4%, ορίζεται από την πτώση του διαθέσιμου εισοδήματος πάνω από 30% (ποσοστό που δεν έχει παρατηρηθεί ποτέ άλλοτε σε χώρα του ΟΟΣΑ ολόκληρη την μεταπολεμική περίοδο), την πτώση των μέσων ακαθάριστων, πραγματικών αποδοχών κατά 25,2% και των κατώτατων κατά 19,2% και την απώλεια 904.200 θέσεων εργασίας, που εκτόξευσε την ανεργία στο πρωτοφανές ποσοστό του 29%. Αποτέλεσμα της μετακύλισης του κόστους εξόδου από την κρίση στις πλάτες των φτωχότερων τμημάτων ήταν η έκρηξη της φτώχειας, όπως μαρτυρείται από τα διαθέσιμα στοιχεία βάσει των οποίων το ποσοστό πληθυσμού που βρίσκεται είτε σε κίνδυνο φτώχειας είτε σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού (δηλαδή, ζει με υλικές στερήσεις ή πρόκειται για νοικοκυριά με «χαμηλή ένταση εργασίας», όπως λέγεται) το 2012 ήταν 34,6% (3.795.100 άτομα) όταν στην ΕΕ των 28 ήταν 25,1%.

Ξεχωριστό αν και δευτερεύον στοιχείο στις δραματικές αλλαγές που έφεραν στον κοινωνικό χάρτη της Ελλάδας τα Μνημόνια είναι η βίαιη συρρίκνωση, σε βαθμό εξαφάνισης, των μικρομεσαίων στρωμάτων, όπως δείχνουν τα 75.600 λουκέτα κατά την συγκεκριμένη περίοδο. Η κοινωνική πόλωση ήταν αποτέλεσμα μεταξύ άλλων της συρρίκνωσης της καταναλωτικής ζήτησης (που σε σταθερές τιμές μειώθηκε κατά 23%), της επέλασης των πολυεθνικών (ειδικά στο λιανικό εμπόριο) και επίσης της φορολογικής πολιτικής. Η διακριτική ευχέρεια του κράτους, μέσω μάλιστα δοξασιών στο νεοφιλελευθερισμό, να παρεμβαίνει στους όρους συσσώρευσης του κεφαλαίου κι επίσης στους όρους σχηματισμού του (συγκέντρωση και συγκεντροποίηση) ποτέ άλλοτε δεν ήταν τόσο έντονη και δυναμική όσο την τελευταία περίοδο, μεσούσης της κρίσης. Η μεταπολιτευτική περίοδος, εν κατακλείδι, υπό την έννοια μιας περιόδου στην ιστορία των ταξικών αγώνων στην Ελλάδα, κλείνει με την ΕΕ και την κρίση σε ρόλο από μηχανής θεών, που

δημιουργούν το καθεστώς έκτακτης ανάγκης στο πλαίσιο του οποίου μπορούν να δικαιολογηθούν οι πιο ταξικοί και αντιλαϊκοί νόμοι.

Μονιμοποίηση του έκτακτου καθεστώτος

Το πλαίσιο συλλογικής εποπτείας που ξεκίνησε με την είσοδο του 2013 και πιο ολοκληρωμένα του 2014, και ισχύει όχι μόνο για τα 18 κράτη μέλη της ευρωζώνης, παγιώνει αυτό το έκτακτο καθεστώς. Καθορίζεται κυρίως από δύο συμφωνίες που, κατά την πάγια τακτική της ελληνικής αστικής τάξης, ενσωματώθηκαν εν κρυπτώ στην ελληνική νομοθεσία, χωρίς καμία δημόσια συζήτηση. (Οι χαρές και τα πανηγύρια είναι μόνο για τα κοινοτικά κονδύλια και τότε μάλιστα χωρίς ποτέ να περιγράφονται οι όροι που τα συνοδεύουν, μετατρέποντάς τα σε ένα αποτελεσματικό εργαλείο προώθησης και υλοποίησης της αντιλαϊκής πολιτικής μείωσης των μισθών και ελαστικοποίησης των εργασιακών σχέσεων). Οι δύο συμφωνίες είναι το «Δημοσιονομικό Σύμφωνο» (Fiscal Pact) και το «Σύμφωνο για το Ευρώ Συν» (Euro Plus Pact). Οι κανόνες στους οποίους οφείλει να προσαρμόζεται η δημοσιονομική πολιτική περιλαμβάνουν: Πρώτο, ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς, βάσει των οποίων τα κράτη μέλη θα περιορίζουν το διαρθρωτικό έλλειμμα στο 0,5% του ΑΕΠ. Δεύτερο, οι χώρες που έχουν λόγο χρέους προς ΑΕΠ άνω του 60% αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μειώνουν το υπερβάλλον χρέος κατά 1/20 κάθε έτος. Ο συγκεκριμένος όρος όμως προϋποθέτει όχι απλά ισοσκελισμένους, αλλά πλεονασματικούς προϋπολογισμούς. Οπότε πρακτικά η δήλωση πίστης μιας κυβέρνησης στο νέο πλαίσιο δημοσιονομικής πειθαρχίας συνεπάγεται όχι μόνο την εφαρμογή ισοσκελισμένων, αλλά πλεονασματικών προϋπολογισμών! Οι αρνητικές συνέπειες επομένως για τις κοινωνικές παροχές θα είναι πολύ πιο δραματικές, αν πρέπει κάθε χρόνο το δημόσιο χρέος να μειώνεται κατά 10,5 δισ. ευρώ από τα σημερινά του επίπεδα (175% του ΑΕΠ ή 321 δισ. ευρώ)! Ο τρίτος κανόνας αφορά ένα σύστημα κυρώσεων, που είναι εξόχως ανελαστικό. Από την κατασκευή του δηλαδή έχουν αποκλειστεί οι πολιτικοί χειρισμοί που δέσποζαν στο παρελθόν ακυρώνοντας τις πιο αυστηρές προβλέψεις, που περιλαμβάνονταν για παράδειγμα στην λεγόμενη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, αλλά ποτέ δεν εφαρμόστηκαν. Κι αυτό μάλιστα συνέβη κατόπιν συμφωνίας Γαλλίας και Γερμανίας το 2005, με την αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Τώρα, για παράδειγμα, καθιερώνεται η αρχή της αντίστροφης πλειοψηφίας, βάσει της οποίας απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία όχι για να επιβληθεί ποινή ίση με το 0,1% του ΑΕΠ του κράτους που δεν ενσωματώνει τα δραστικότερα μέτρα λιτότητας, αλλά για να μην επιβληθεί! Η επιβολή της δεν εναπόκειται πλέον σε ένα πολιτικό σώμα, όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αλλά στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, όπου μπορεί να προσφύγει κάθε κράτος μέλος καταγγέλλοντας ένα απείθαρχο «κράτος - μέλος». Υπό την δαμόκλειο σπάθη των προστίμων, είναι τελικά πολύ συζητήσιμο τι θα φτάσει στην Ελλάδα από τα 16,3 δισ. ευρώ που προβλέπεται να εισρεύσουν την περίοδο 2014-2020 από τα διαρθρωτικά ταμεία στο πλαίσιο των Συμφώνων Εταιρικής Σχέσης (που αντικαθιστούν τα ΕΣΠΑ) ή από τα 4,2 δισ. ευρώ της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, καθώς όπως παρατηρεί το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής σε πρόσφατη έκθεση του (Ιανουάριος 2014), «η εκταμίευση θα εξαρτάται από την επίτευξη των στόχων... Η απόκλιση θα μπορεί να οδηγήσει σε αναστολή ή ακύρωση της χρηματοδότησης».

Εν αναμονή νέου μεσοπρόθεσμου

Για να αποκλείεται μάλιστα η εμφάνιση δυσάρεστων εκπλήξεων όταν θα είναι αργά έχει σχεδιαστεί και ψηφισθεί ένα ολόκληρο «σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης», που περιλαμβανόταν στον κανονισμό 1176/2011 (που ανήκει στο «πακέτο των έξι μεταρρυθμίσεων») με στόχο την επιβολή της δημοσιονομικής πειθαρχίας. Ακρογωνιαίοι λίθοι του είναι: Πρώτο, η οδηγία 2011/85 που περιέχει κανόνες για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των κρατών μελών, έτσι ώστε να εφαρμόζονται κοινές στατιστικές προδιαγραφές. Δεύτερο, το αποκαλούμενο «ευρωπαϊκό εξάμηνο» στο πλαίσιο του οποίου ο, κατά κόσμο, συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και στην πράξη ο έλεγχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε κάθε, μα σε κάθε κονδύλι του προϋπολογισμού θα ξεκινάει πολλούς μήνες πριν την ψήφιση του. Τρίτο, η ψήφιση μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής τετραετούς διάρκειας, που θα επικαιροποιείται και

στο οποίο θα προβλέπονται δεσμευτικοί στόχοι για τα ελλείμματα ή τα πλεονάσματα και τις δεσμευτικές ανώτατες δαπάνες των υπουργείων. Μέχρι τα μέσα Απριλίου μάλιστα θα πρέπει να έχει δημοσιοποιηθεί και το νέο μεσοπρόθεσμο για την περίοδο 2014-2016. Τέταρτο, μηχανισμοί αυτόματης διόρθωσης τυχόν αποκλίσεων από τους δημοσιονομικούς στόχους, όπως προβλέπεται στο δημοσιονομικό σύμφωνο, που το περιεχόμενό τους θα είναι τιμωρητικό, επισείοντας πολύ μεγαλύτερο κοινωνικό και πολιτικό κόστος για κάθε απόκλιση. Τέλος, επιστέγασμα όλων των παραπάνω θα αποτελεί το καθεστώς «ενισχυμένης εποπτείας» που θα προβλέπεται για όποιες χώρες προσφεύγουν στη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης, που έχει ήδη μετατραπεί σε ευρωπαϊκό ΔΝΤ καθώς δεν αποτελεί μόνο τον δανειστή έσχατης ανάγκης, αλλά κι εκείνον τον μηχανισμό που με τους όρους του επιβάλλει κι επιταχύνει τις καπιταλιστικές αναδιαρθρώσεις. Με βάση το άρθρο 14 του κανονισμού 472/2013, που συμφωνήθηκε τον Μάιο του 2013 (είχε δηλαδή την έγκριση όχι μόνο ΠΑΣΟΚ και ΝΔ αλλά και της ΔΗΜΑΡ) «τα κράτη παραμένουν υπό εποπτεία μετά το πρόγραμμα εφόσον δεν έχει εξοφληθεί τουλάχιστον το 75% της χρηματοδοτικής συνδρομής που έχει ληφθεί από ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, τον ΕΜΧΣ, τον ΕΜΣ ή το ΕΤΧΣ». Ακόμη χειρότερα για την Ελλάδα και τις υπόλοιπες χώρες που προσέφυγαν για χρηματοδότηση στα ευρωπαϊκά ταμεία «το συμβούλιο, μετά από πρόταση της επιτροπής, μπορεί να παρατείνει τη διάρκεια της άσκησης εποπτείας μετά το πρόγραμμα σε περίπτωση που εξακολουθεί να υπάρχει κίνδυνος για την δημοσιονομική βιωσιμότητα του οικείου κράτους μέλους». Κατ' εφαρμογή μάλιστα της αρχής της αντίστροφης πλειοψηφίας, που προαναφέραμε, τονίζεται στην συνέχεια ότι «η πρόταση της επιτροπής θεωρείται ότι έχει εγκριθεί από το συμβούλιο, εκτός αν το συμβούλιο αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία να την απορρίψει μέσα σε 10 ημέρες από την έγκρισή της από την Επιτροπή».

Η Ελλάδα επομένως για πολλές ακόμη δεκαετίες θα ζει σε καθεστώς μνημονίων και συνεχών ελέγχων από τους τεχνοκράτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ακόμη κι αν γίνει η πολυθυρήλητη έξοδος στις αγορές με την έκδοση ομολόγου για πρώτη φορά από το 2010 πριν τις ευρωεκλογές την οποία επιζητεί η κυβέρνηση, ακόμη κι αν χάριν συζητήσεως υποθέσουμε ότι η αναδιάρθρωση του χρέους δεν συνοδευτεί από νέο Μνημόνιο, ακόμη και τότε οικονομικά στελέχη των Βρυξελλών, όπου στεγάζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και της Φρανκφούρτης όπου στεγάζεται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, θα συνεχίσουν να ελέγχουν εγγραφή προς εγγραφή τον προϋπολογισμό του κράτους και κάθε υπουργείου, έχοντας τον τελικό λόγο για κάθε δημόσια δαπάνη.

Θωράκιση της αστικής πολιτικής

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως το ζητούμενο του μακροχρόνιου προγραμματισμού είναι κατ' αρχάς να πάψει η οικονομική πολιτική να επηρεάζεται από τον λεγόμενο «πολιτικό κύκλο», δηλαδή τις εκλογικές ανάγκες των κομμάτων εξουσίας που τα αναγκάζουν σε παροχές την προεκλογική περίοδο και πολύ περισσότερο να θωρακιστεί απέναντι στους εργατικούς αγώνες. Γίνεται εμφανές ότι μια οικονομική πολιτική που θα υπόκειται σε τόσους ελέγχους και εγκρίσεις θα είναι εντελώς ανελαστική, ανεπίδεκτη «δημιουργικών αναγνώσεων» και αναθεωρήσεων κάτω από την πίεση εργατικών αγώνων και της κοινωνίας. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο κι η αστική τάξη συναινεί στο νέο πλαίσιο άσκησης μακροοικονομικής πολιτικής, παρότι αναμφισβήτητα της δένει τα χέρια, περιορίζοντας σημαντικά (χωρίς να εξαλείφει) το περιθώριο άσκησης πολιτικής επιλεκτικών συμμαχιών μέσω της χορήγησης αυξήσεων και παροχών σε συγκεκριμένα κοινωνικά τμήματα. Αναγνωρίζοντας την σημασία που έχει να ακυρωθεί «καταστατικά» η δυνατότητα μαχητικών κλάδων όπως της ΠΟΕ-ΟΤΑ ή της ΟΛΜΕ να αποσπών αυξήσεις μέσω εκβιαστικών απεργιών και αγώνων αποδέχεται τη συλλογική εποπτεία δίνοντας προτεραιότητα στην μείωση των μισθών και την κατάργηση του κοινωνικού κράτους.

Θα ήταν τεράστια υποτίμηση αν όσα προβλέπονται στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας αντιμετωπίζονταν ως μια επιπλέον ένδειξη της παραδοσιακής γραφειοκρατικής εμμονής των Βρυξελλών. Το πλαίσιο που περιγράψαμε παραπάνω σε αδρές γραμμές (χωρίς μάλιστα την δέουσα προσοχή σε άλλες προβλέψεις όπως είναι οι δεσμευτικές συμφωνίες) είναι εφιαλτικό και θα απαιτήσει πρωτοφανείς για την

ελληνική δημόσια διοίκηση αλλαγές προκειμένου να το υιοθετήσει με επιτυχία. Ωστόσο θα εφαρμοστεί πλήρως προκειμένου να επέλθει η διαφάνεια που απαιτείται στα δημόσια οικονομικά ώστε ακαριαία να επιβάλλονται οι περικοπές των κοινωνικών δαπανών που προκρίνονται για να επέλθει το ζητούμενο πλεόνασμα στον κρατικό προϋπολογισμό.

Μνημόνια για πάντα

Είναι εμφανές ότι στο πλαίσιο αυτής της οικονομικής πολιτικής κάθε σχέδιο, ακόμη και συγκυριακή εφαρμογής επεκτατικής πολιτικής ακυρώνεται. Το μέλλον όχι μόνο για την Ελλάδα, αλλά ακόμη και για τις βόρειες χώρες της ΕΕ προβλέπει Μνημόνια για πάντα και για τους πάντες! Σε αυτό το πλαίσιο η οικονομική πολιτική παύει να επηρεάζεται από τις εναλλαγές στην κυβέρνηση, δεδομένου ότι ο σεβασμός στην ΕΕ αυτόματα θα σημαίνει και την συμμόρφωση με το νέο πλαίσιο άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής. Σε μια εξέλιξη – τομή για το πολιτικό σύστημα, ενδεικτική της σκλήρυνσης και της αντιδραστικοποίησης της αστικής πολιτικής, οι αυξήσεις που θα δοθούν στους δημοσίους υπαλλήλους και γενικά οι δημόσιες δαπάνες αποσπώνται από την προεκλογική ατζέντα, παύουν να αποτελούν θέμα πολιτικής αντιπαράθεσης, ενώ κάθε σχετικό αίτημα θα χαρακτηρίζεται εθνικά επικίνδυνος τυχοδιωκτισμός που απειλεί την θέση της Ελλάδας στην ΕΕ και εγκυμονεί τον κίνδυνο να οδηγήσει ξανά την Ελλάδα στα Τάρταρα της χρεοκοπίας...

Αξίζει να αναφερθεί ότι η Γερμανία επέβαλε το καθεστώς του δημοσιονομικού Νταχάου στην ΕΕ όχι μόνο ως ένα μέσο αντιμετώπισης των επιφανειακών έστω αιτιών που οδήγησαν στην πρόσφατη δημοσιονομική κρίση. Το πρόβλημα της Γερμανίας δεν ήταν δηλαδή μόνο να αμβλύνει τις υπάρχουσες αποκλίσεις στα ελλείμματα και τα χρέη, βαθαίνοντας την οικονομική ενοποίηση της ΕΕ. Το καθεστώς της πολυμερούς εποπτείας θα λειτουργήσει και προληπτικά καθώς οι πρόσφατες αναταράξεις στο έδαφος της κρίσης διέυρυναν τις αποκλίσεις εντός της. Σε τέτοιο μάλιστα βαθμό ώστε κι η Γερμανία όλο και περισσότερο στρέφει τις εξαγωγές της σε Κίνα και ΗΠΑ, λόγω της αδυναμίας των ευρωπαίων καταναλωτών να απορροφήσουν τα προϊόντα της. Ενδεικτικά μόνο, η εκροή από τις ελληνικές τράπεζες καταθέσεων ύψους 117 δις. ευρώ την προηγούμενη τετραετία και η μείωση των επενδύσεων κατά 51% αυξάνουν τους λόγους των δημοσιονομικών αποκλίσεων (λόγω μείωσης των κάθε λογής φόρων) και καθιστούν απαραίτητη την άσκηση επεκτατικής πολιτικής, ακόμη και με την δημιουργία δημοσιονομικών ελλειμμάτων που θα ενισχύσουν την ενεργό ζήτηση. Έχοντας η Γερμανία επίγνωση αυτών των νέων δυσκολιών στην εφαρμογή των ισοσκελισμένων προϋπολογισμών και των κλιμακούμενων πιέσεων που θα δεχθούν από τα κάτω οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ αυστηροποιεί το πλαίσιο για να αποτρέψει νέες δημοσιονομικές κρίσεις.

Σε αυτό το φόντο ακόμη κι η εφαρμογή ενός συνεπούς Κεϋνσιανού οικονομικού προγράμματος που θα έχει ως στόχο όχι την ανακούφιση των εργατικών στρωμάτων αλλά την επανεκκίνηση της καπιταλιστικής οικονομίας, μέσω της δημιουργίας της πρώτης ώθησης, προσκρούει στα όρια που θέτει η ΕΕ. Απαγορεύεται ρητά και κατηγορηματικά. Ως αποτέλεσμα η έξοδος από την κρίση κι η εμφάνιση θετικών ρυθμών μεγέθυνσης του ΑΕΠ, που να μην κινούνται στην ζώνη του 0 ή 1% θα αποδειχθεί, αντίθετα με ό,τι συνέβαινε στο παρελθόν, αρκετά κοπιώδης και χρονοβόρα διαδικασία. Το κόστος έτσι για την κοινωνία με την σταθεροποίηση της ανεργίας στα σημερινά επίπεδα, την συνεχή μείωση των μισθών, την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων και την επιχειρηματοποίηση/ιδιωτικοποίηση του συρρικνούμενου κράτους πρόνοιας, θα αποδειχθεί τεράστιο.

Υπ' αυτό το πρίσμα η έξοδος από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πέραν της μονομερούς καταγγελίας Μνημονίων και δανειακών συμβάσεων, της παύσης πληρωμών του δημόσιου χρέους και της εξόδου από το ευρώ, αποτελεί όρο εκ των ων ουκ άνευ για την ανατροπή της επίθεσης του κεφαλαίου και την βελτίωση της θέσης της κοινωνικής πλειοψηφίας.